

Задніпровський О.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Київського національного торговельно-економічного університету

Zadniprovsyky Olexandr

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation
Kyiv National University of Trade and Economics

ТОКСИЧНІ АКТИВИ ТА ЇХ ОЦІНКА В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

TOXIC ASSETS AND THEIR EVALUATION IN ACCOUNTING

У статті розглянуто проблематику визначення, ідентифікації та оцінювання для досягнення цілей бухгалтерського обліку токсичних активів як власності, наявність якої призводить до втрати цінності власного капіталу підприємства. Визначено потребу дослідження проблем, пов'язаних з визначенням та обліком токсичних активів не лише для фінансового сектору, але й для інших сфер економіки. Досліджено питання нормативного регулювання наявності та транзакцій щодо цих об'єктів, аспекти їх визнання серед фінансових інструментів як найбільш поширеної групи. Окреслено критерії для виявлення знецінення активів, що роблять їх проблемними для підприємств, та контрзаходи для запобігання таким процесам. Окреслено питання, пов'язані з оцінюванням гудвілу як потенційно токсичного активу. Здійснено спробу узагальнити основні види токсичних активів та методику їх оцінювання для бухгалтерського застосування.

Ключові слова: токсичні активи, проблемні активи, знецінення, фінансові інструменти, гудвіл, справедлива вартість, професійне судження.

В статье рассмотрена проблематика определения, идентификации и оценивания для достижения целей бухгалтерского учета токсичных активов как собственности, наличие которой приводит к потере ценности собственного капитала предприятия. Определена необходимость исследования проблем, связанных с определением и учетом токсичных активов не только для финансового сектора, но и для других сфер экономики. Исследован вопрос нормативного регулирования наличия и транзакций касательно этих объектов, аспекты их признания среди финансовых инструментов как наиболее распространенной группы. Определены критерии для выявления обесценения активов, которые делают их проблемными для предприятий, и контрмеры для предотвращения таких процессов. Обозначены вопросы, связанные с оцениванием гудвилла как потенциально токсичного актива. Предпринята попытка обобщить основные виды токсичных активов и методику их оценивания для бухгалтерского применения.

Ключевые слова: токсичные активы, проблемные активы, обесценивание, финансовые инструменты, гудвилл, справедливая стоимость, профессиональное суждение.

The article discusses the problems of determining, identifying as part of the resources of the enterprise (organization) and cost measurement of the size of the so-called toxic (problem) assets. Objective growth in the depreciation of capital of economic entities, significant fictitious investments and capital – all these negative manifestations have one of the sources of the presence of a significant mass of such assets, the presence of which leads to the loss of the value of the company's equity. It was noted that the relevance of the problem of identifying, accounting and evaluating toxic assets is characteristic not only for institutions of the financial sector of the economy (as their main holders), but also for enterprises of its other sectors, in particular, the real sector. The introduction of the concept of "toxic (problematic) assets" in the national legal field with the aim of identifying them in all areas of economic activity is proposed. The issue of legal regulation of operations with toxic assets has been investigated to establish clear criteria to determine the asset problem. The aspects of recognition of distressed assets among financial instruments as their most common group are considered. Aspects of the application of IFRS in order to derecognize and complicate the possibility of selling such toxic assets have been studied. The aspects of the application of testing for depreciation and rating as a means of preventing the "intoxication" of capital of the enterprise are studied. The role of professional judgment in assessing the value of distressed assets is noted. Criteria are identified for identifying asset impairment, making them problematic for enterprises, and countermeasures to prevent such processes. A number of

questions have been outlined regarding the assessment of goodwill as a potentially toxic asset, in order to prevent overvaluation of its value, and as a result – loss of financial stability by enterprises. An attempt has been made to classify the main types of toxic assets, both mediated by financial instruments and non-monetary ones, and methods of their assessment for accounting use.

Keywords: *toxic assets, distressed assets, depreciation, financial instruments, goodwill, fair value, professional judgment.*

Постановка проблеми. Для сучасної економіки беззаперечною тенденцією є постійна загроза знецінення капіталів, перш за все фінансово опосередкованих. За даними Банку міжнародних розрахунків річний обіг біржових ф'ючерсів, опціонів та інших деривативів склав на кінець 2019 р. 559 трлн. дол. [1]. Водночас обсяг світової торгівлі реальними товарами й послугами за той же період склав лише 25 трлн. дол. [2] за номінального обсягу світового ВВП у 2019 р. у 85,8 трлн. дол.

Дослідження Я. Дамгаарда, Т. Елкьяера та Н. Йохансена, присвячені з'ясуванню рівня фіктивізації світових капіталів, довели, що станом на 2019 р. частка лише прямих іноземних інвестицій у світовій економіці, які класифікують як фіктивні, є не меншою, ніж 15 трлн. дол., або до 40% загального обсягу [3]. Цей загрозливий тренд лише посилюється у 2020 р. з огляду на глобальну кризу, одним з детонаторів якої є пандемія COVID-19.

Відображення у звітності звершеного факту настання фінансової неспроможності господарюючого суб'єкта не може влаштовувати жодних її користувачів: ні інвесторів, ні будь-яких інших стейкхолдерів. Попередня глобальна рецесія наприкінці першого десятиліття XXI ст. висвітила (а скоріше, нагадала про існування) прихованого класу об'єктів обліку, а саме так званих токсичних, або проблемних, активів. Економіка «мильної бульбашки» передбачає існування великої зони, зодо якої де-факто існує своєрідна практика замовчування та маніпуляцій, котра фактично використовується для маскуванню глибокого розриву між позначуваними термінами й фактичним станом справ, тому, на нашу думку, зараз існує об'єктивна необхідність визначення та виведення цих проблемних ресурсів із зони замовчування.

Токсичні активи (англ. "toxic assets") у широкому розумінні – це активи, які стають неліквідними внаслідок зникнення вторинного ринку для їх продажу. Вони не можуть бути продані, оскільки їх придбання часто означає гарантовану втрату коштів [4]. При цьому такий термін фактично не закріплений у нормативному полі, будучи фактично лише описовим.

Токсичність активів є величиною відносною та змінною. З часом вона може як збільшуватися, так і зменшуватися, при цьому такі активи, як правило, мають складну структуру. Отже, для управління й контролю критично важливими є завдання ідентифікації (адекватного виокремлення) об'єкта обліку та його достовірного оцінювання. При цьому бухгалтерське оцінювання, результатом якої буде звітне представлення, слугуватиме одним з головних інструментів для санації чи «детоксикації» бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика ідентифікації та оцінювання токсичних активів досліджувалась переважно в закордонній на-

уковій та професійній літературі. Серед дослідників тематики відзначимо таких, як К. Шекспір [5], Френсіс А. Лонгстафф, Бретт У. Майерс [6], Крістофер Л. Хаус, Ю. Масатліоглу [7]. В Україні проблематика токсичних активів також набула певного висвітлення, зокрема в працях таких науковців, як Л.М. Пилипенко [8], О.І. Тищенко [9], В.І. Міщенко [10]. Заслугує на увагу монографія С.С. Гасанова, О.О. Любіч, Г.П. Бортнікова та Н.Б. Страхової [11], присвячена проблемам виявлення потенційно небезпечних активів у фінансовому секторі та управління ними.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання ідентифікації токсичних активів та їх оцінювання певним чином висвітлені в дослідженнях зазначених авторів. Проте ці дослідження подані в контексті діяльності банків та фінансових установ. Для підприємств поза фінансовим сектором такі проблемні об'єкти, хоч і не створюють настільки масштабної загрози, як у банківському секторі, проте все ж таки становлять значний ризик ефективному господарюванню та адекватному формуванню фінансової звітності. Розпорошеність та відсутність сталого термінологічного апарату, відсутність напрацювань для вжиття підприємствами реального сектору економіки контрзаходів роблять, на нашу думку, цю проблему вартою подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою дослідження є формування системного підходу до ідентифікації токсичних активів як об'єкта бухгалтерського обліку, заходів щодо їх класифікації та напрацювання інструментарію адекватного вартісного вимірювання в полі національних та міжнародних облікових стандартів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сам термін «токсичні активи» був запропонований у 2006 р., напередодні іпотечної кризи у США, фінансистом Анжело Мозіло. Однак не буде правильним думати, що раніше на існування таких об'єктів не вказували інші дослідники. Ще у 1910 р. в Австро-Угорщині Павел Цьомпа зазначав, що «якщо майно складається з продуктивних активів, то такі активи являють собою капітал, непродуктивні активи перестають бути майном капіталу, капітал щезає (знає редукації), і колишній актив, що втратив цінність для підприємства, вже не повинен рахуватися на балансі» [12]. Як зазначає у зв'язку з цим О.С. Лемішовська, «у цій теорії йдеться не про активи зношені чи неліквідні, а про непродуктивні для конкретного підприємства активи», які є для нього тягарем і одночасно штучно завищують балансові показники [13]. Таким чином, вже на початку XX ст. існувало ясне усвідомлення загрози фіктивізації зростання активів, яке стало інструментом «майстрів» креативного обліку у XXI ст.

Своєрідну проблему в проблемі становить те, що досі практично не існує загальновизнаної харак-

теристики та дефініції для цих об'єктів. З'явившись спочатку в нормативній базі з регулювання банківської справи, вони отримали багато назв, що характеризують фактично один об'єкт, хоча й складний.

В нормативному полі України з 2002 до 2019 рр. застосовувався термін «негативно класифіковані активи», яким визначали, зокрема, сумнівні та безнадійні видані кредити та фінансові зобов'язання, дебіторську заборгованість з високим рівнем ризику тощо [14]. Варто зазначити, що в актуальній редакції документа [15] ця норма нині не зберіглася.

Урядова Програма порятунку проблемних активів США характеризує ці проблемні активи як «іпотеку та іпотечні цінні папери, а також похідні від них інструменти, які виникли або були видані до 14 березня 2008 р.» [16]. Таким чином, у визначенні ми бачимо фактично не загальну характеристику предмета, а певні його складові частини, прив'язані до абсолютно конкретної ситуації. Зазначимо, що чинність програми припинена восени 2010 р. Отже, очевидним фактом і проблемою є відсутність сталого означення для об'єктів, беззаперечно, шкідливих і фактично таких, що можуть бути детонаторами майбутніх криз.

Ідентифікація токсичних (проблемних) активів може здійснюватися шляхом регулярного оцінювання та рейтингування. Так, у практиці поводження з фінансовими інструментами США забезпечені боргові зобов'язання (Collateralized debt obligations, CDO) – це фінансові активи, котрі є потенційно найбільш токсичними, які розміщуються траншами, зазвичай поділяються на старші (70–80% випуску, підлягають погашенню першими, отримують найвищий рейтинг), середні (отримують більш низький рейтинг) та субординовані (зазвичай не рейтинуються) [6].

Вітчизняне нормативне поле досі не знає такої практики, що, напевно, пов'язано з нерозвиненістю вітчизняного ринку таких інструментів, хоча у 2018 р. був розроблений та внесений до Верховної Ради проєкт Закону «Про рейтингування», п. 4.1 якого передбачає визначення рейтингів щодо фінансових інструментів [17]. Сама система рейтингування в законопроєкті (зокрема, ст. 5) загалом подібна до американської моделі. Проте в проєкті не йдеться про те, яким чином присвоєння рейтингу авторизованим рейтинговим агентством співкоординуватиметься з обліковим (і звітним) відображенням таких об'єктів.

Прикладні рекомендації для обліковців щодо оцінювання фінансових інструментів всіх різновидів містить однойменний Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 [18]. Підпункт 3.2. Стандарту містить детальну (і досить складну) схему припинення визнання фінансового інструменту. В моделі, запропонованій стандартом, міститься алгоритм оцінювання, що передбачає послідовне покрокове «очищення» для того, щоби максимально ускладнити збут токсичних активів шляхом продажу, отже, недопущення фіктивізації капіталу. Покроковий алгоритм припинення визнання цих активів розглянуто у вигляді дерева рішень [18, п. В3.2.1]. Проте сам текст стандарту уникає прямого використання терміна «токсичні активи» («погані активи», «негативно класифіковані активи» тощо.

Перш ніж приймати рішення про припинення визнання фінансового активу, необхідно визначити, який конкретно об'єкт розглядається (п. 3.2.2):

- цілий фінансовий актив (або група аналогічних фінансових активів);

- частина фінансового активу (або частина групи аналогічних фінансових активів), що відповідає певним умовам.

Після ідентифікації об'єкта, визнання якого передбачається припинити, необхідно припинити визнання активу тільки тоді, якщо існують такі умови (п. 3.2.3):

- наближається завершення терміну дії договірних прав на грошові потоки від фінансового активу;

- компанія передає фінансовий актив, і передача прав відповідає вимогам припинення визнання.

Таким чином ми маємо певний алгоритм дій в обліку щодо проблемних фінансових активів.

Передача фінансових активів розглядається в Стандарті більш детально, при цьому передбачено здійснення таких кроків:

- 1) вирішити, чи був переданий актив (або його частина),

- 2) визначити, чи були передані ризики й вигоди від фінансового активу;

- 3) визначити, чи зберіг власник контроль над активом.

Основним шляхом до набуття активом ознак токсичності є його знецінення. Актив варто визнати знеціненим, коли існують об'єктивні свідчення появи втрат, пов'язаних з ним (зокрема, значні фінансові труднощі боржника, порушення умов контракту, можливість банкрутства, надання позичальнику поступок, які в нормальних умовах були би неможливими); при цьому знецінення визначається з урахуванням наявності застави (наприклад, в іпотечній схемі).

Чи всі проблемні активи є токсичними? За відсутності напрацьованого таксономічного інструментарію в цій сфері варто відзначити основне: будь-який актив, експозиція якого на балансі підприємства, здійснена свідомо чи несвідомо, необґрунтовано завищує його вартість, безпосередньо може вважатись токсичним. Для самої обґрунтованості вартості критерієм може бути професійне судження, можливо, гарантоване декількома незалежними сертифікованими фахівцями чи навіть інституціями. Мінімум можливих дій щодо нього за результатом виявлення завищення вартості – це його негайна переоцінка та можливе застосування як профілактики резервування.

Загалом проблематика знецінення фінансових активів набуває особливої актуальності в період фінансових криз. Запізніле за часом визнання втрат за фінансовими активами, зокрема за виданими кредитами, стало зайвим підтвердженням певних вад у наявній системі міжнародного обліку. Запропонована МСФЗ 9 модель знецінення передбачає відображення очікуваних, а не вже понесених збитків як резерву. Стандарт вимагає, щоби компанії визнавали збитки відразу після первісного визнання фінансових активів і переглядали створений резерв під такі збитки на регулярній основі. Під час переоцінки резерву належить враховувати не тільки негативні події, що відбулися фактично, але й поточні та майбутні обставини.

МСФЗ 9 пропонує змішану модель оцінювання фінансових інструментів, а саме за справедливою вартістю і за амортизованою вартістю. Текст Стандарту наводить правила проведення тесту на знецінення фінансових активів: частина очікуваних кредитних втрат (протягом 12-місячного періоду) визнається за відношенням до всіх фінансових інструментів з моменту їх первісного придбання або випуску. Потім, якщо має місце суттєве збільшення кредитного ризику фінансового інструменту з моменту його початкового придбання, можливі втрати визнаватимуться вже за всім періодом обігу цього активу.

Розрахунок процентного доходу буде залежати від того, чи є в дійсності актив знеціненим. Спочатку відсоток розраховується із застосуванням ефективною ставки до загальної балансової вартості активу. Однак якщо актив уже розглядається як знецінений, то ефективна ставка застосовується

вже щодо вартості активу за вирахуванням резервів за знеціненням.

Висновок із тестування активів на знецінення згідно з МСФЗ 9 досить простий: будь-який актив (зокрема, фінансовий) вважається знеціненим, якщо його оцінна сума очікуваного відшкодування буде нижче за балансову вартість, тобто на папері бухгалтер визнає та відображає вартість активу більшою, ніж цей актив, як очікується, принесе економічних вигід. При цьому під процедуру знецінення, згідно з МСФЗ 9, не підпадають:

- фінансові активи, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток і збиток (їх оцінку за справедливою вартістю Рада з МСФЗ визнала достатньою, вивішивши з-під можливості додаткового висвітлення);

- інвестиції у часткові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукуп-

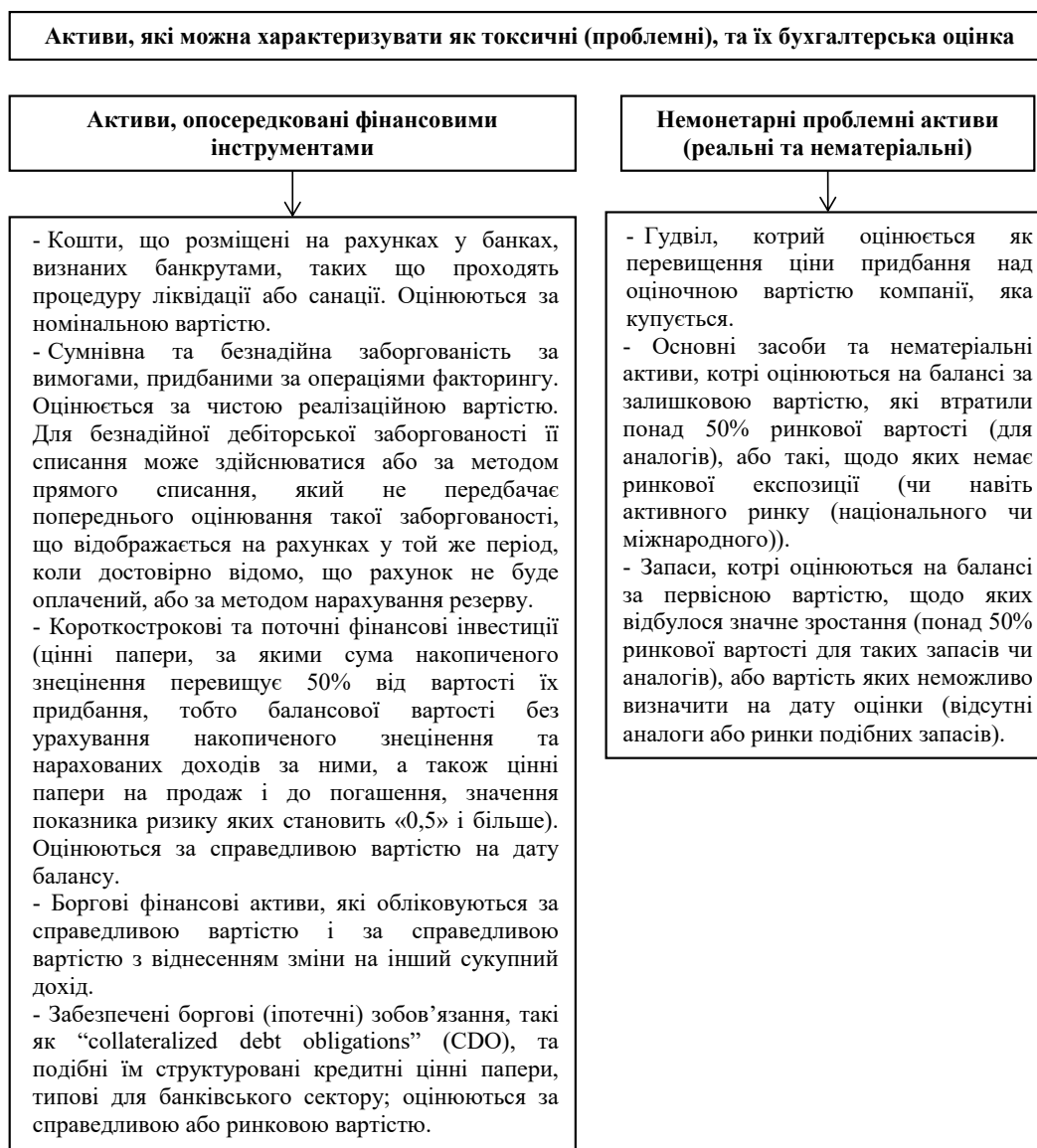

Рис. 1. Характеристика та оцінка в бухгалтерському обліку активів, які можна характеризувати як токсичні (проблемні)

Джерело: розроблено автором

ний дохід (не відповідають визначенню, наведеному в п. п. 4.1.2 та 4.1.2А, оскільки не передбачають отримання коштів від контрагента).

Обмежувати коло токсичних активів одними фінансовими інструментами було б неправильним. До проблемної категорії, на нашу думку, можна віднести низку реальних немонетарних активів, таких як реальні необоротні активи, котрі оцінюються на балансі за залишковою вартістю, що втратили не менше половини ринкової вартості (для їх аналогів), або такі, щодо яких немає активних ринків (національного чи міжнародного), де можна з'ясувати реальну експозицію. Окремим потенційно токсичним об'єктом обліку варто визнати гудвіл. Історично його сутність відображала «добру волю» інвестора платити за цілісний бізнес-об'єкт суму, яка перевищила його балансову вартість, проте каменем спотикання завжди був саме розмір гудвілу.

Ще на межі XIX – XX ст. про повне неприйняття гудвілу як об'єкта обліку писав І.Ф. Шер. Класик розглядав оцінену репутацію виключно як спосіб маскування та перекручення балансу [19, с. 442].

Як зазначає С.А. Дзюба [20, с. 166], «гудвіл утворюється одноразово тільки в момент, коли одна компанія купує іншу. Якщо фактична сума угоди перевищує оціночну вартість компанії, то це перевищення відобразалося на балансі як гудвіл покупця. Таким чином, угода фактично фіксує гудвіл як добровільну переплату з боку покупця за придбаний актив, що фактично дає змогу розглядати його як прихований збиток». Методика оцінювання вартості гудвілу за методом купівлі під час застосування справедливої вартості, передбачена в US GAAP [21], прямо залежить від здійснення професійного судження оцінщиків. Отже, за наявності недобрих намірів (некомпетентність для угод такого рівня варто відразу відкинути як нереальний чинник) накопичення невиправданого розміру гудвілу робить розмір фіктивної економіки ще більш масштабним. Демонструючи нереальний актив, компанія, порушуючи принцип консерватизму, втрачає фінансову стійкість. Спотворення розміру ліквідності, неможливість реально чи потенційно погашати борги складають ще один вкрай небезпечний і маніпулятивний аспект проблеми.

Узагальнення підходів до складу токсичних активів, засади їх класифікації та облікового оцінювання наведені на рис. 1.

Висновки. Під токсичними (проблемними) активами ми пропонуємо розуміти будь-яку власність, наявність якої безпосередньо, опосередковано чи потенційно (за наявності ризику значного ступеня) призводить до втрати цінності й зменшення вартості капіталу підприємства чи установи.

Доцільними були б формальне закріплення в нормативній базі сталого терміна, що характеризує токсичні активи в наведеній вище якості, та поширення юрисдикції відповідного регуляторного акта на всі сфери діяльності (а не лише на банківський сектор, як це відбувалося досі). Подібний документ мав би описувати чіткі критерії проблемності (токсичності) для можливості практичної ідентифікації об'єктів в обліковій роботі.

На основі МСФЗ варто здійснити напрацювання національного регуляторного документа як покрокової інструкції, що передбачала би можливі оцінки, для унеможливлення як фіктивізації капіталу, з одного боку, так і практики псевдобанкрутства, з іншого боку. Також доцільно було б нормувати пряме зобов'язання щодо розкриття у примітках до фінансових звітів, як і у звітах аудиторів, що підлягають публікації, інформації стосовно таких небезпечних об'єктів на балансах підприємств.

Бібліографічний список:

1. OTC derivatives statistics at end – December 2019. URL: https://www.bis.org/publ/otc_hy2005.htm#:~:text=Notional%20amounts%20of%20OTC%20derivatives,partly%20attributed%20to%20seasonal%20factors (дата звернення: 23.06.2020).
2. Новости ООН. Свежая статистика: международная торговля товарами сокращается, потребительские цены растут, рост населения планеты замедляется. URL: <https://news.un.org/ru/story/2019/12/1368851> (дата звернення: 23.06.2020).
3. Куц Ф.В. Украсть ВВП США. Как устроена фиктивная жизнь доллара. *Деловая столица*. 2019. URL: <https://minprom.ua/digest/256314.html> (дата звернення: 23.06.2020).
4. Фінансовий словник «Інвестопедія». URL: <https://www.investopedia.com/terms/t/toxic-assets.asp> (дата звернення: 23.06.2020).
5. Shakespeare C. Fair Value Accounting and Gains from Asset Securitizations: A Convenient Earnings Management Tool with Compensation Side Benefits. *Journal of Accounting and Economics*. 2010. Vol. 49. Iss. 1–2. February. P. 2–25.
6. Longstaff F.A., Myers B.W. How Does the Market Value Toxic Assets? Rawls College of Business. *Texas Tech University*. 2012. P. 3. URL: https://www.anderson.ucla.edu/lib/email/image/longstaff_market_value_toxic_Aug2012.pdf (дата звернення: 23.06.2020).
7. House Ch.L., Masatlioglu Y. Managing Markets for Toxic Assets (July 2010). *NBER Working Paper*. No. w16145. URL: <https://ssrn.com/abstract=1635668> (дата звернення: 23.06.2020).
8. Пилипенко Л.М. Бухгалтерський облік і звітність в управлінні ризиками підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2015. № 1. С. 153–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2015_1%2814%29_22 (дата звернення: 23.06.2020).
9. Тищенко О.І. Механізми управління проблемними активами банків. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2017. № 1 (61). С. 52–61.
10. Міщенко В.І., Граділь А.І. Удосконалення управління проблемними активами банків. *Фінанси України*. 2009. № 10. С. 43–54.
11. Гасанов С.С., Любіч О.О., Бортніков Г.П., Страхова Н.Б. Державні компанії з управління проблемними активами: міжнародний досвід та прийнятність для України. Київ: ДННУ «Академія фінансового управління», 2015. 222 с.
12. Ciompa P. Grundrisse einer ökonomometrie und die auf der Nationalökonomie aufgebaute natürliche theorie der buchhaltung; ein auf Grund neuer ökonomischer Gleichungen erbrachter Beweis, dass alle heutigen Bilanzen falsch dargestellt werden Verlag des Handelsschulvereines in Lemberg. Lemberg: Druck von Artur Goldman in Lemberg, 1910. 202 s.
13. Лемішовська О.С. Капітал як об'єкт бухгалтерського обліку: історичний розвиток уявлень та еволюція наукової думки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2018. Вип. 1–2. С. 14.

- URL: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/naukovi%20zhurnaly/institut%20buhgalterskogo%20obliku/2018/1-2.pdf> (дата звернення: 23.06.2020).
14. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 17 серпня 2012 р. № 346. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12/ed20120817> (дата звернення: 23.06.2020).
  15. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 29 травня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12> (дата звернення: 23.06.2020).
  16. Weibel B. Troubled Asset Relief Program: Legislation and Treasury Implementation. P. 7. URL: <https://fas.org/sgp/crs/misc/R41427.pdf> (дата звернення: 23.06.2020).
  17. Про рейтингування : Проєкт Закону України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/JH66F00A?an=934> (дата звернення: 23.06.2020).
  18. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS_9_Ukrainian-compressed.pdf (дата звернення: 23.06.2020).
  19. Шер И.Ф. Бухгалтерия и баланс. Москва: Экономическая жизнь, 1926. 576 с.
  20. Дзюба С.А. Гудвилл: токсичный актив с благовидным названием. *Всероссийский экономический журнал ЭКО*. 2016. № 3. С. 165–183.
  21. SFAS №141 Business Combinations. P. 5. URL: http://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1218220124901&acceptedDisclaimer=true (дата звернення: 23.06.2020).
- References:**
1. OTC derivatives statistics at end – December 2019 [Elektronnyi resurs]. URL: https://www.bis.org/publ/otc_hy2005.htm#:~:text=Notional%20amounts%20of%20OTC%20derivatives,partly%20attributed%20to%20seasonal%20factors (дата звернення: 23.06.2020).
  2. Novosti OON. Svezhaja statystyka: mezhdunarodnaja torghovlja tovaramy sokrashhaetsja, potrebyteljskye ceni rostut, rost naselenija planeti zamedljaetsja. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://news.un.org/ru/story/2019/12/1368851> (дата звернення: 23.06.2020).
  3. Kushch F.V. Ukrast VVP SShA. Kak ustroena fyktyvnaia zhyzn dolara. // *Delovaia stolytsa*, 01.10.2019. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://minprom.ua/digest/256314.html> (дата звернення: 23.06.2020).
  4. Finansovyi slovnyk "Investopediia" [Elektronnyi resurs]. URL: <https://www.investopedia.com/terms/t/toxic-assets.asp> (дата звернення: 23.06.2020).
  5. Shakespeare C. Fair Value Accounting and Gains from Asset Securitizations: A Convenient Earnings Management Tool with Compensation Side Benefits. *Journal of Accounting and Economics*. Volume 49. Issues 1–2. 2010. 2–25.
  6. Francis A. Longstaff, Brett W. Myers. How Does the Market Value Toxic Assets. *Rawls College of Business. Texas Tech University*. August 2012. p. 3. [Elektronnyi resurs]. URL: https://www.anderson.ucla.edu/lib/email/image/longstaff_market_value_toxic_Aug2012.pdf (дата звернення: 23.06.2020).
  7. House, Christopher L. Masatlioglu, Yusufcan. Managing Markets for Toxic Assets (July 2010). NBER Working Paper No. w16145. Available at SSRN. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://ssrn.com/abstract=1635668> (дата звернення: 23.06.2020).
  8. Pylypenko L.M. Bukhhalterskyi oblik i zvitnist v upravlinni ryzkamy pidpriemstva // *Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt: problemy teorii, metodolohii, orhanizatsii*. – 2015. – № 1. – S. 153–160. [Elektronnyi resurs]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2015_1%2814%29_22 (дата звернення: 23.06.2020).
  9. Tyshchenko O.I. Mekhanizmy upravlinnia problemnymy aktyvamy bankiv // *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva*, 2017, № 1 (61). S. 52–61.
  10. Mishchenko V.I., Hradil A.I. Udoskonalennia upravlinnia problemnymy aktyvamy bankiv // *Finansy Ukrainy*. – 2009. – № 10. – S. 43–54.
  11. Hasanov S.S., Liubich O.O., Bortnikov H.P., Strakhova N.B. Derzhavni kompanii z upravlinnia problemnymy aktyvamy: mizhnarodnyi dosvid ta pryiniatnist dlia Ukrainy. – K. : DNNU "Akademiia finansovoho upravlinnia", 2015. 222 s.
  12. Ciompa P. Grundrisse einer ökonometrie und die auf der Nationalökonomie aufgebaute natürliche theorie der buchhaltung; ein auf Grund neuer ökonomischer Gleichungen erbrachter Beweis, dass alle heutigen Bilanzen falsch dargestellt werden Verlag des Handelsschulvereines in Lemberg. – Lemberg : Druck von Artur Goldman in Lemberg, 1910. 202 s.
  13. Lemishovska O.S. Kapital yak ob'ekt bukhhalterskoho obliku: istorychnyi rozvytok uiavlennia ta evoliutsiia naukovoi dumky // *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, випуск 1–2, 2018, [Elektronnyi resurs]. URL: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/naukovi%20zhurnaly/institut%20buhgalterskogo%20obliku/2018/1-2.pdf> (дата звернення: 23.06.2020).
  14. Polozhennia pro zastosuvannia Natsionalnym bankom Ukrainy zakhodiv vplyvu za porushennia bankivskoho zakonodavstva, zatverdzhene Postanovoiu Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 17.08.2012 r. № 346 [Elektronnyi resurs]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12/ed20120817> (дата звернення: 23.06.2020).
  15. Polozhennia pro zastosuvannia Natsionalnym bankom Ukrainy zakhodiv vplyvu. Zatverdzhene Postanovoiu Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 29.05.2019 r. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12> (дата звернення: 23.06.2020).
  16. Weibel, B. Troubled Asset Relief Program: Legislation and Treasury Implementation, p. 7. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://fas.org/sgp/crs/misc/R41427.pdf> (дата звернення: 23.06.2020).
  17. Proekt Zakonu Ukrainy "Pro reitynhuvannia". [Elektronnyi resurs]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/JH66F00A?an=934> (дата звернення: 23.06.2020).
  18. Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 9 "Finansovi instrumenty". [Elektronnyi resurs]. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IFRS_9_Ukrainian-compressed.pdf (дата звернення: 23.06.2020).
  19. Sher Y.F. Bukhhalteriya y balans. – M., Ekonomicheskaja zhyzn, 1926. 576 s.
  20. Dzyuba S.A. Gudvill: toksichnyy aktiv s blagovidnym nazvaniem // *Vserossiyskiy ekonomicheskij zhurnal EKO*. 2016. № 3. S. 165–183.
  21. SFAS №141 Business Combinations, p. 5. [Elektronnyi resurs]. URL: http://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1218220124901&acceptedDisclaimer=true (дата звернення: 23.06.2020).